

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 142/2022-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou GOGA a spol., s. r. o., Kupeckého 4, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Tomáš Goga, MBA, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 89/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 89/2014 **boli porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Poprad sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 89/2014 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie, a to každému v sume **800 eur**, ktoré im **je** Okresný súd Poprad **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Poprad **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **486,98 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. PLs. ÚS 73/2021 z 8. decembra 2021 spojil na spoločné konanie a po predbežnom prerokovaní uznesením č. k. I. ÚS 142/2022 z 9. marca 2022 v celom rozsahu prijal na ďalšie konanie v zásade identické ústavné sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 1“) a sťažovateľa [REDAKOVANÉ] (spolu so sťažovateľom 1 ďalej aj „sťažovatelia“), ktorými sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 89/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadost'účinenie, a to každému v sume 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Sťažovatelia (v procesnom postavení žalobcov v 1. rade a 2. rade, pozn.) podali 28. augusta 2014 žalobu (z obsahu súdneho spisu vyplýva podanie žaloby 26. augusta, ako aj 28. augusta 2014, pozn.), ktorou sa proti žalovaným domáhajú určenia, že nehnuteľnosti špecifikované v žalobe patria do dedičstva. Podľa názoru sťažovateľov však napadnuté konanie nie je ani po viac ako siedmich rokoch (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) právoplatne skončené, a to v dôsledku nesústredeného postupu a nečinnosti okresného súdu, ktorý prvé súdne pojednávanie nariadil až dva a pol roka po začatí namietaného konania, a to na 23. marec 2017, a po jeho uskutočnení bolo ďalšie pojednávanie odročené na neurčito. V poradí druhé súdne pojednávanie (nariadené na 1. február 2018, pozn.) sa síce uskutočnilo, ale z dôvodu pochybenia na strane okresného súdu (žalobcom ani ich právnenému zástupcovi nebolo doručené vyjadrenie žalovaných v 1. až 3. rade, pozn.) bolo odročené na 29. marec 2018 a následne opätovne odročené na 15. máj 2018, keď sa uskutočnilo posledné súdne pojednávanie s tým, že ďalší termín pojednávania okresný súd neurčil. Sťažovatelia ďalej namietajú postup okresného súdu, ktorý o ich procesných návrhoch rozhodol so značným časovým oneskorením, keď o návrhu sťažovateľov na vstup ďalšieho účastníka do konania (datovaný 3. novembra 2014, pozn.) rozhodol až uznesením č. k. 21 C 89/2014-117 z 10. marca 2016 a o návrhov sťažovateľov (datované 24. júla 2017 a 25. mája 2018, pozn.) rozhodol okresný súd uznesením č. k. 21 C 89/2014-375 z 5. augusta 2020.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

3. Na podklade chronológie priebehu napadnutého konania predseda okresného súdu zdôraznil najmä skutkovú náročnosť prejednávanej veci spôsobenú väčším počtom subjektov konania, a tým aj komplikácie pri doručovaní písomností a potrebu zisťovania právnych nástupcov pôvodných subjektov konania. Súčasne poukázal na opakované zmeny zákonných sudcov, ako aj nedostatky podanej žaloby (absencia predloženia všetkých plných mocí na zastupovanie

žalobcov, pozn.) a konštatoval, že súdne pojednávania (uskutočnené 23. marca 2017 a 15. mája 2018, pozn.) boli odročené z dôvodu žiadosti právneho zástupcu žalobcov a jeho opakovanej žiadosti o poskytnutie lehoty na zmenu žalobného návrhu a pripustenie pristúpenia ďalších subjektov do konania. Predseda okresného súdu v závere formuloval návrh, aby ústavný súd podanej ústavnej sťažnosti nevyhovel a sťažovateľom primerané finančné zadostučinenie nepriznal.

II.2. Replika sťažovateľov:

4. Sťažovatelia opakovane prezentovali skutočnosti prednesené v ústavnej sťažnosti, vyjadrili presvedčenie, že opakovaná zmena zákonného sudcu a ani iniciovanie odvolacieho konania nemôžu byť na ťarchu ich práv. Zároveň akcentovali, že okresný súd žiadnym spôsobom nevysvetlil, z akých dôvodov o ich procesnom návrhu (doručený okresnému súdu 25. mája 2018, pozn.) rozhodol až uznesením č. k. 21 C 89/2014-375 z 5. augusta 2020.

5. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky EŠLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu a prihliada sa pritom aj na význam sporu pre sťažovateľa.

8. Na podklade obsahu predloženého súdneho spisu dospel ústavný súd k záveru, že namietané konanie nie je možné hodnotiť ako právne zložité, pretože spory týkajúce sa určovacích žalôb (bod 2 tohto nálezu, pozn.) predstavujú štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov (m. m. I. ÚS 109/2021, I. ÚS 304/2021). Na strane druhej je nutné rezultovať istú mieru skutkovej zložitosti spočívajúcej vo väčšom počte subjektov sporového konania (pôvodne 6 žalobcov a 12 žalovaných, pozn.), čo čiastočne prispelo k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

9. Ústavný súd zistil aj istú mieru nesústredeného správania sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu, keď spolu so žalobou bolo predložené iba plnomocenstvo na zastupovanie sťažovateľa 1

a chýbajúce plnomocenstvá u žalobcov v 2. až 5. rade predložil ich právny zástupca až 23. októbra 2014, a to po opakovaných výzvach okresného súdu (datované 9. septembra 2014 a 15. októbra 2014, pozn.), pričom plná moc žalobkyne v 6. rade a jej vypovedanie (právny zástupca podaním doručeným 24. novembra 2014 a mailovou komunikáciou zo 4. mája 2015 okresnému súdu oznámil nesúhlas žalobkyne v 6. rade s podanou žalobou, pozn.) bola predložená až 7. júla 2015, a to po ďalších urgenciách okresného súdu (datované 24. marca 2015 a 22. júna 2015, pozn.). Za nečinnosť možno označiť aj správanie sťažovateľov, ktorí sa na výzvu okresného súdu z 15. januára 2020 (doručená právnomu zástupcovi sťažovateľov 4. februára 2020, pozn.) vyjadrili až po viac ako piatich mesiacoch, a to podaním doručeným okresnému súdu 10. júna 2020. Neštandardný je aj postup sťažovateľov, ktorí síce namietajú celkovú dĺžku napadnutého konania a odročenie súdnych pojednávaní, pritom o odročenie pojednávaní sami požiadali, a to z dôvodu následných procesných návrhov, ktoré okresnému súdu predložili až po opakovanom predĺžení lehoty na ich doručenie.

10. Napriek tomu, že okresnému súdu nie je možné v napadnutom konaní vyčítať absolútnu nečinnosť, celková dĺžka napadnutého konania od podania žaloby (26. august 2014, pozn.) predstavuje viac ako osemročný spor bez právoplatného rozhodnutia, pričom k nepriaznivému stavu prejednávanej veci sťažovateľov prispel okresný súd najmä svojim nesústredeným postupom. *Exempli causa*, okresný súd (i) o návrhu žalobcov v 1. až 5. rade (vrátane sťažovateľov, pozn.) na pripustenie pristúpenia ďalšieho subjektu do konania na strane žalovaných (doručený okresnému súdu 24. novembra 2014, pozn.) rozhodol až uznesením č. k. 21 C 89/2014-117 z 10. marca 2016 a (ii) o návrhoch žalobcov v 1. až 5. rade (vrátane sťažovateľov, pozn.) na zmenu žaloby a pripustenie pristúpenia ďalších subjektov do konania na strane žalovaných (datované 24. mája 2017 a 28. februára 2018, pozn.) rozhodol až uznesením č. k. 21 C 89/2014-375 z 5. augusta 2020. Časový rámec, v ktorom okresný súd rozhodoval o procesných návrhoch sťažovateľov (celkom viac ako štyri roky, pozn.), nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

11. V kontexte uvedeného ústavný súd pripomína, že zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnym a nesústredeným postupom, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán sporu (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

12. S prihliadnutím aj na už prednesené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľov nepochybne došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

13. Sťažovatelia sa domáhajú aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia (každému v sume po 5 000 eur, pozn.). Vzhľadom na konštatovaný neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy najmä predmet konania (body 2 a 8 tohto nálezu, pozn.), správanie sťažovateľov (bod 9 tohto nálezu, pozn.) a všetky ostatné okolnosti prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy

pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu či náhrady nákladov právneho zastúpenia (I. ÚS 238/2021, I. ÚS 17/2022), ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal každému zo sťažovateľov primerané finančné zadostučinenie v sume 800 eur (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

14. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti), pričom odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 predstavuje sumu 181,17 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Takto stanovenú výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky znížiť o 50 %, pretože ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“ (III. ÚS 354/2010, II. ÚS 25/2011, IV. ÚS 277/2012, I. ÚS 238/2021). Odmena za jeden úkon právnych služieb tak u jedného sťažovateľa predstavuje sumu 90,585 eur. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 preto spolu s režijným paušalom [§ 16 ods. 3 vyhlášky, (2 x 10,87 eur)] predstavuje u jedného sťažovateľa sumu 202,91 eur a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľov predstavujú celkovú sumu 405,82 eur. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 81,16 eur, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Repliku sťažovateľov zo 17. júna 2022 vzhľadom na jej obsah nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň sťažovateľom náhradu trov nepriznal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu